

105034

Herr høyesterettsadvokat Albert Wiesener,
Akersgaten 20

O S L O

Trygve Bratteli har i vinter utgitt et manuskript, skrevet høsten 1940. Det beretter om forholdene 9 april - 25 september 1940. I den tid skjötte Bratteli sin jobb i Arbeidernes Ungdomsfylking og fungerte samtidig som partisekretär. Krigen medførte at Arbeiderpartiets regjering og dets ledelse og "Arbeiderbladet"s stab hadde forlatt Oslo. Dette medførte visse oppløsnings- og nyordningsforhold og selvsagt visse uenigheter. Partiernes stortingsgrupper samlet seg etterhånden i Oslo og ble på sommeren et centrum for strid om forholdene. Etter den 10 juni kapitulasjon sendte dr. Delbrügge i Rikskommissariatet den 13/6 stortingets presidentskap rikskommissar Terbovens forslag til nyordning i landet. Det forutsatte, at regjeringen Nygaardsvolds fullmakt ble trukket tilbake og at kongen ga avkall på sine rettigheter for seg og sin slekt. Godtok Stortinget dette skulle et Norsk Riksråd velges til å styre landet. Avsto Stortinget skulle en tysk regjering, ev. en Quisling-regjering oppnevnes.

Som yngstemann blant partiernes representanter kom Bratteli til å delta i de såkalte Riksrådsforhandlinger (Undersøkelseskommisjonen av 1945 Bilag III) Rikskommissariatet krevet et öyeblikkelig svar 15 juni og boken refererer et möte i Oslo Arbeiderpartis representantskap og bitter motstann. Denne öket også, da en gruppe - i den jeg selv - krevet, at partiet skulle akseptere forslaget.

Arbeiderpartiets regjering var 9 april tvunget inni krigen og gjennom Quislings statskupp og Tysklands holdning ble regjeringen avskåret fra enhver situasjonsforhandling. Vår og sommer 1940 satte den tysk-russiske alliances aksjoner sitt preg på nord- og vest-Europa. Etter å ha knust Polens motstann fulgte den russiske aksjon mot Randstatene som fratokk Estland, Lettland og Lithauen deres selvstendighet og etterpå fulgte umiddelbart Vinterkrigen i Finnland, som ble tvunget til kapitulasjon. 9 april trakk Danmark konsekvensen av sin avrustningspolitikk og böyet seg for de tyske krav uten krig. Norge kjempet i to måneder til 10/6. I mellemtiden hadde Holland kapitulert den 15/5 og Belgien den 28/5 og Frankrike var så tvunget til å følge den 22/6. Tyskland kunne av Sverige kreve fri bane for militærtåg og fly, Ikke undre over at forbittrelse og

bitterhet grep menneskene og at de kunne se med fienskap på landsmenn som søkte fredsmuligheter og motsatte seg provokatoriske skritt. 24 august hadde Bratteli fått "Arbeiderbladet" og flere partiblader til å ta inn et manifest fra Ungdomsfylkingen og sier om dette: "Arbeiderbladet for denne minneverdige mandag sto helt i fylkingens tegn og tone. Og tyskerne lot ikke vendte på sig. Allerede tirsdag ble bladet stanset på ubestemt tid." Bladets redaktører Bj. Jullum og alfr. Nilsen ble hentet, Nilsen ble sittende i mange uker. Snart etter ble Gunnar Sand fra fylkingen arrestert som den ansvarlige. Bratteli gjengir også brev han 17 september skrev til partiets Stortingsgruppe og Centralstyre for å styrke motstandsviljen i de avsluttende forhandlinger med tyskerne. Men nu var vår naive tro på en norsk løsning borte. I september gjorde tyskerne forhandlingene umulige og de ble brutt fra norsk side. En enighet var ikke lenger målet. Quisling, nærmest deportert til Berlin av Terboven, var nådd til løsning med der Führer selv. Terbovens forslag skulle droppes, veien åpnes for en NS-regjering som senere skulle overtas av Quisling.

Bratteli skriver ganske riktig at han aldri var "på talefot" med meg. Jeg tror ikke vi noen gang vekslet ord. Utvilsomt var han en krigens og motstandens mann. Utvilsomt var jeg en fredsmulighetenes mann, sikker på at motstandsvilje mot nazismens terrorerredømme førte til ulykke. Det er forståelig at denne oppfatning i første okkupasjons halvår forbitte ham og tilgivelig om han dengang brukte sterke ord. Og boken er ingen okkupasjonshistorie men et bittert blikk på disse første måneder. I 1952 utga jeg selv en åpenhjertig bok om okkupasjonstiden, - "Et annet syn" (Dreyers forlag). En parole i Arbeiderpartiet forbød partiets aviser å omtale den, en blokade som selvsagt stoppet dens utbredelse. Etter hvad Bratteli skriver (1940) må han ha vært ganske desorientert om mine hensikter og handlinger. Etter et kritisk avsnitt om sine bortgangne medforhandlere fra partiet, feller han (side 190/199) en dom over mig, som han tiltror alle onde egenskaper.

Hvad han her skriver gir et bilde av en mentalt fullstendig forvirret person. Det er - antagelig på grunn av uvidenhet - kjærrings-sladder av rent utilforlatelig art, om man ikke skal bruke det gamle uttrykk "lögn og forbannet dikt". For å spare mig selv for et slikt ettermele, men også for å spare forfatteren for unødige offentlige gjørelse av hvad hans fanatisme høsten 1940 bragte ham til å skrive, anmoder jeg om, at det blir tatt skritt til at denne del av boken må bli forbudt ved forlagets fortsatte salg.

Hakon Meyer